

MUNI  
ARTS

**Vratislav a zemští světcí**

Prof. PhDr. Martin Wihoda, PhD.  
Faculty of Arts  
Masaryk University  
Czech Republic

K. 99, 11.  
1091.

XLVII. Igitur nocte prefata, dum inter principes ea que prediximus geruntur, nostri patroni, videlicet sanctus Wenczlaus et sanctus Adalbertus, visitant in carcere positos et eos nimia afflictione contritos sua sanctissima dignatione taliter liberant. Postibus inprimis anterioribus simul cum ianua erutis, mox ipsius carceris velut ferream posterulam<sup>a</sup> cum suis vectibus frangunt nec non et cippum, in quo dampnatorum pedes crudeliter constringuntur, fractum forinsecus proiciunt, statimque auribus dampnatorum vox pia insonuit dicens<sup>b</sup>: 'Hactenus vobis et huic patrie nostra suffragia defuere, quia gratia Dei indigni extitistis<sup>c</sup>, ex quo bellum hoc plus quam civile<sup>1</sup> inter Boemiam et Moraviam principes isti habuere. Sed quoniam gratia Dei et misericordia et respectus est in sanctos<sup>d</sup> et electos<sup>e</sup> illius nosque eo dirigimur, quo ipsa respexerit, pro certo nusquam nostri presentia suffragando adesse poterit, ubi illa prius miserando non affuerit. Quare iam certi de misericordia Dei exurgite, ad<sup>e</sup> ecclesiam<sup>f</sup> properate nosque nominatim sanctum Wenczlaum et sanctum Adalbertum vos absolvisse et pacem apportasse omnibus nunciate.' Qui mox quasi de gravi somno excitati et iam<sup>g</sup> a<sup>h</sup> vinculis absoluti adhuc custodibus dormientibus<sup>i</sup> liberi exeunt iussaque perficiunt. Hac etiam ipsa die aliud item miraculum enituit, quia, ut supra sanctorum martirum revelatio retulit, Conradus<sup>k</sup> frater regis pacem inter ipsum regem<sup>l</sup> et filium eius composuit. Nam antea in tantum discordabant<sup>m</sup>, ut uterque ab utrimque suspecti, iste ne solio privaretur, ille ne a patre caperetur, valde invicem timerent. Sed illum par etas iuvenum et maior pars procerum, manu quidem promptiores et bello forciores, comitabantur<sup>n</sup>, istum vero episcopus Cosmas et prepositi ecclesiarum omnesque terre magnates, etate<sup>o</sup> proveciores et consilio utiliores, cum omni militia plebis favebant et nimio affectu venerabantur. Et profecto illa tempestate post conditam urbem Pragam pessimum facinus patratum<sup>s</sup> fuisset, si

II, 47 (A 1 bis non affuerit Z. 17. 1<sup>a</sup>. 2<sup>a</sup>. 3. B. C). — a) portulam A 2<sup>a</sup>. b) i (?) *überschrieben* A 1. c) existitis C 3. d) sanctos del C 1<sup>a</sup>. e) et ad A 3. f) eocl. del A 2<sup>a</sup>. g) etiam, *korr.*, et \*, A 2<sup>a</sup>. h) *fehlt* B. i) dormitantibus A 2<sup>a</sup>. C\*. k) so A 1<sup>a</sup>. B. C; Chönr. A 2<sup>a</sup>; Cunr. A 3<sup>a</sup>; Chunr. A 3<sup>b</sup>; Chounr. \*. l) *fehlt* A 3. m) discordabantur A 1<sup>a</sup>; -bantur, *korr.*, -bant, 2<sup>a</sup>; discordabantur, *korr.*, discordabant, A 3. n) *fehlt* A 3. o) etateque B\*.

1) Vgl. oben S. 151, N. 5. 2) Sap. 4, 15: quoniam — mis. est in sanctos eius et resp. in el. illius. 3) Sall. Cat. 18, 8: eo die post cond. urbem Romam p. f. p. foret.

non regis<sup>a</sup> ad votum omnem principum et populi motum sancta dignatio beatissimi Wenczlai<sup>b</sup> et magna miseratio omnipotentis Dei composuisset.

K. 99, 33.  
1091.

XLVIII. Quod videntes, qui in castris remanserant comites, mittunt ad Bracizlaum dicentes: 'Si tu credulus patri tuo pristinam cum eo redis in gratiam, nos nequaquam credimus ei, quia callidam eius sat<sup>a</sup> novimus astuciam. Plus enim eius amicitias timemus quam inimicitias. Nam veluti ursus nec minimum ictum patitur inultum, ita ille numquam cessabit a vindicta, donec omnia, quibus eum offendimus, usque ad unum iota<sup>b</sup> non dimittit inulta. Qua de re<sup>c</sup> aut nos quovis terrarum abire dimittas cum tui gratia aut nobiscum ubicumque terrarum alciora queras palatia. Nulli enim magis<sup>d</sup> quam tibi nostro parati sumus servire domino.' Videns autem Bracizlaus<sup>e</sup>, quia sicut miles sine armis suo officio caret, sic dux sine militibus nec nomen ducis habet, maluit<sup>f</sup> cum eis extraneum querere panem, quam solus sine milite cum patre domesticam habere pacem. Nec mora, congregatis omnibus tam peccoribus quam mancipiis plus quam duo milia militum cum Bracizlao duce proficiscuntur ad regem Pannonicum<sup>g</sup>. Quem rex Wladizlaus recognoscens cognatum suum<sup>h. 1</sup> benigne suscepit et concessit militibus eius inhabitare locum qui dicitur Banov<sup>i</sup> iuxta castrum nomine<sup>k</sup> Trencin<sup>l</sup>; locus in mediis silvis atque in<sup>m</sup> montibus est situs<sup>n</sup> et nimium aptus atque opimus<sup>o</sup> venationibus. Victualia autem et cetera nature amminicula per preceptum regis ab adiacentibus subministrabantur<sup>p</sup> eis regionibus, ipsum autem Bracizlaum cum paucis secum rex habuit in deliciis aule regalis.

XLIX. Anno eodem<sup>a</sup> rege Wratizlao disponente Cosmas

a) *fehlt* C 1<sup>a</sup>\*. b) Wenczay A 2<sup>a</sup> (Wenczlay \*). II, 48 (A 1<sup>a</sup>. 2<sup>a</sup>. 3. B. C). — a) satis C. b) lotha A 2<sup>a</sup>. C 1<sup>b</sup>. 2<sup>a</sup>\*; yot(h)a C 2<sup>b</sup>. c) qua de re *fehlt* A 2<sup>a</sup>. d) *fehlt* A 2<sup>a</sup>. e) Wratiz(s)laus A 1<sup>a</sup>. C 2<sup>b</sup>. f) mavult A 2<sup>a</sup>\*. g) Pann. Wladizlaum A 3. h) sibi A 2<sup>a</sup>\*. i) so A 1<sup>a</sup>. 3<sup>a</sup>; Banou A 3<sup>b</sup>. B. C 3; Banon C 2; Ban(d)ow C 1; Banoy A 2<sup>a</sup>\*. k) *fehlt* A 2<sup>a</sup>. l) Trenczin C 1; Trenem C 2; strench A 1<sup>a</sup>. m) qui locus in insidiis silvarum in A 3<sup>a</sup>; locus insidiis silvas in, *korr.*, qui l. in mediis silvarum in, A 3<sup>b</sup>. n) constitus B. o) optimus A 3. p) ministrabantur (autem — adiac. *fehlt*) A 3. II, 49 (A 1<sup>a</sup>. 2<sup>a</sup>. 3. B. C). — a) eodem anno A 3; anno dom. inc. A 1<sup>a</sup>.

1) Bela I., der Vater des ungarischen Königs Wladislaus und Andreas I., der Großvater des böhmischen Prinzen Bretislaw mütterlicherseits, waren Brüder.

## II/47

Tedy v řečené noci, co se mezi knížaty dály výše vylíčené věci, naši patroni, totiž svatý Václav a svatý Vojtěch, navštívili vězně v žaláři, sklíčené velikým trápením, a vysvobodili je přesvatou laskavostí takto: nejdříve vytrhli přední veřeje i s dveřmi, potom vypáčili zadní, železem pobitá dvířka samého žaláře a také přerazili a ven vyhodili kládu, do níž nohy odsouzenců bývají ukrutně vsazeny. A ihned v sluch odsouzenců zazněl milý hlas řkouc: „Dosud vám i této vlasti naše přímlyvy chyběly, protože jste byli nehodni milosti Boží od té doby, co tuto válku, více než občanskou, mezi Čechami a Moravou vedla vaše knížata. Ale poněvadž milost Boží, milosrdenství a ohled se vztahuje na svaté Boží a vyvolené jeho a my tam míříme, kam ona shlédla, zajisté se naše přítomnost projeví přímlyvou jen tam, kde se dříve projeví smilováním milost Boží. Proto, jsouce již jisti milosrdenstvím Božím, vstaňte, do kostela pospěšte a všem povězte, že my, svatý Václav a svatý Vojtěch, jsme vás propustili a mír přinesli.“ Ti hned, jako by byli procitli z těžkého snu, již zbaveni pout vyšli na svobodu, kdežto strážci ještě spali, a vykonali, co jim bylo uloženo.

A právě toho dne se objevil ještě jiný zázrak, neboť, jak to svatí mučedníci v svém zjevení oznámili, Konrád, bratr králův, sjednal mír mezi týmž králem a jeho synem. Neboť předtím byli tito mezi sebou tak znesvářeni, že jeden na druhého měl podezření: ten se hrozně bál, aby nebyl stolce zbaven, onen pak, aby nebyl od otce zajat. K onomu se přidala mládež stejného s ním věku a většina předáků, totiž lidí osobně ráznějších a v boji statečnějších, tomu zase přáli biskup Kosmas, představení kostelů a všichni oni věkem starší a v radě užitečnější mocní země, spolu se vši válečnou hotovostí lidu, a ctili ho s velkou láskou. A vskutku toho času byl by býval spáchán nejhorší zločin po založení hradu Prahy, kdyby svatá laskavost nejblahoslavenějšího Václava a veliké milosrdenství všemohoucího Boha nebyly utišily podle přání králova povstání všech předních mužů i lidu.